

Fitxa per la Nules-pèdia / Museu de memòria oral

Nom/Cognom	Dr. José Jaime Canós Monlleó
Data de naixement	1953
Títol	José Jaime Canós, un llaurador que ha exercit la medicina
Categories	Treball, religió, salut
Data i lloc de l'entrevista	Dimarts 25 de setembre de 2018, casa de l'entrevistat
Equip entrevistador	Nelo Vilar, Laura Yustas
Hemeroteca bàsica	https://www.elperiodicomediterraneo.com/noticias/comarcas/calle-vida-compromiso_1075669.html https://javierarnal.wordpress.com/2015/07/21/jose-jaime-canos-un-medico-enfermo/
Link	https://www.youtube.com/watch?v=4AU0U-VD4LI
Extracte	https://www.youtube.com/watch?v=419vVxWjidc&feature=youtu.be

En octubre de 2015, el nostre entrevistat, el metge José Jaime Canós Monlleó (1953) es va assabentar que l'Ajuntament de Nules volia dedicar-li un carrer (fruit de la petició d'alguns veïns i amb un informe favorable del Cronista de la Vila, Vicent Felip Sempere). En març de 2017 es va ratificar en plenari, i el dijous 15 de juny de 2017 l'antic carrer Rambleta va passar a dir-se *Carrer Doctor José Jaime Canós* en un acte multitudinari.

Abans de contactar-lo vam preguntar a l'Ajuntament pels detalls d'este cas extraordinari de dedicació d'un carrer a un home que està viu i en actiu. Ens van contar que la decisió es va prendre per unanimitat, perquè a la gent de Nules que havia d'ingressar o passar per quiròfan a l'Hospital de la Plana, ell anava a veure-la, s'interessava, l'animava i ajudava, fóra qui fóra, sense distincions.

Vam voler parlar amb ell per a conèixer qui és este metge de Nules. El contacte va ser molt senzill, va acceptar immediatament la nostra proposta, el tracte amb ell va ser preciós i en el moment de l'entrevista ens va sorprendre amb una petició: en 48 hores anaven a operar-lo d'un càncer de pulmó, volia aprofitar la nostra presència per a explicar la seua malaltia, per a parlar del dolor i de l'experiència religiosa que l'ha guiat tota la vida. En este vídeo el doctor Canós ens parla a cor obert de la seua vida, amb una franquesa desbordant, en un moment de debilitat física i de gran emotivitat.

Tot i el dramatisme del moment, José Jaime Canós és un exemple de valentia i de bon humor i en molts moments el vídeo dóna fe de sinceres rialles.

Sinopsi

José Jaime Canós (1953), "un llaurador que ha exercit la medicina" amb un carrer de Nules al seu nom, ens parla de la seua vida amb tota franquesa, de la seua intensa activitat cívica, del dolor de la seua malaltia i de les tres decisions imprevistes que han marcat la seua vida: l'exercici de la medicina, la pertinença a l'Opus Dei i el matrimoni amb Griselda Conesa.

Resum

José Jaime Canós ens rep a sa casa dos dies abans d'entrar en quiròfan per a ser operat d'un càncer de pulmó; serà l'octava operació en els darrers huit mesos. Diu que els seus amics se l'imaginen terminal, tot i que el seu aspecte és tan saludable com el que es pot veure en este vídeo. Com que té amics i amigues arreu del món, ens proposa fer l'entrevista en castellà.

José Jaime és una persona molt coneguda a Nules. A més a més, el seu nom honra ja un carrer de la població. Li demanem que es presente un poquet, com és habitual a les entrevistes fetes a Nulespèdia.

BIOGRAFIA

José Jaime Canós Monlleó (1953) té 65 anys, son pare i el seu avi es deien Pepe Canós, i l'avi matern era Jaume "Coco". Quan va nàixer li van posar els dos noms: José i Jaime. Pares i avis eren llauradors, ell també ho és: es defineix com un llaurador que ha exercit la medicina. Té un fill major que es diu com ell i que és economista i llaurador, de qui ja té un net que és José Jaime III. Té un segon fill que va estudiar enginyeria industrial i que ja té el premi més prestigiós en l'àmbit de l'enginyeria industrial, replegat a Alemanya fa poques setmanes. El fill d'aquest també estudia econòmiques a València. De la seua dona, Grisel (Griselda Conesa Bauset), ens parla més avant.

[5 min.] José Jaime és de família nulera des de sempre, els seus pares vivien al carrer les Rendes, prop d'on viu ara, intramurs del Nules històric. En casar-se va viure a Castelló durant uns anys i després va tornar a on viu ara, a la vora mateix de la Capella de la Soledat -les campanes de la qual ens acompanyen en l'entrevista-.

ACTIVITATS CÍVIQUES

José Jaime va estudiar medicina, va fer l'especialitat de cirurgia, va obtenir la plaça en la Seguretat Social, va fer el doctorat i ha treballat a l'Hospital de la Plana a temps parcial: vint-i-quatre hores setmanals. Això li ha permès fer moltes més coses. La seua vida ha sigut especialment activa: quan estava estudiant a València va ser degà durant dos anys al Col·legi major Alameda, on hi havia una activitat cultural molt intensa. Va ser president de Pro-Vida en Castelló durant més de deu anys, des d'ahí van muntar el Banc d'Aliments, d'on va ser vocal fins a la malaltia, fa tres anys. Va ser delegat de l'Associació d'amics de la Universitat de Navarra, vicepresident del club de debat Debate 21, de Castelló, que es reunia al Casino antic una vegada al mes. José Jaime va buscar molts ponents, es reunien unes 30 ó 40 persones per parlar temes d'actualitat, i en alguna ocasió no van caber en la sala, per l'interés del tema. Va muntar MediNules, una clínica de medicina general i especialitats, amb Alberto Sánchez de Mora; una fàbrica de taulellets que no va funcionar; va ser conseller de la Caixa Rural; va ser vicepresident de Nulexport durant més de 10 anys, quan era la primera exportadora de cítrics als EUA i hi treballaven més de 1000 persones. Va ser cofundador dels col·legis Torrenova i Miralvent, de Betxí, on va estar en el comitè directiu al voltant de 15 anys; això implicava reunions setmanals amb els directors i contacte telefònic pràcticament diari; i és vocal de la Fundación Torremayor, que busca beques per als dos col·legis: este any el 12% dels alumnes són becats, per un valor de 140.000 euros (més de 23 milions de pessetes). **[10 min.]** Precisament a l'endemà d'esta entrevista tenien un dinar per celebrar que estos col·legis han sigut els primers de la Comunitat en resultats. És col·laborador del Comedor Social del seu amic el Padre Ricardo, on tots els dies es dona a menjar a 60 persones. És president de la Residència de Majors de Nules... i moltes més coses que potser es deixa. Diu que ha tingut una vida bastant rica.

Precisa que la Universitat de Navarra també necessita beques, d'ahí la seua col·laboració, i que ha demanat diners a molta gent i que s'ha endut grans sorpreses, perquè la gent és molt més generosa del que es pensa. Sobre açò conta una anècdota de fa prop de 30 anys: va trobar a un amic a Castelló i li va explicar que buscava diners per a un seminari de sacerdots diocesans de l'Opus Dei a Roma; aquell es va oferir a ajudar. Aquell home, que s'havia comprat un cotxe de la gama més baixa, en canvi li va donar un milió de pessetes d'aquell temps.

Ens atura la campana de la Capella de la Soledat, i ens diu que té la costum de, a migdia, resar l'Angelus -i que hui ho farà més tard.

EL CARRER DOCTOR JOSÉ JAIME CANÓS

Li preguntem com és que li han dedicat un carrer, a la seua edat i amb la discreció de la seua activitat. Ens conta que feia temps que li deien que se li hauria de dedicar un carrer. En aquell moment se li va diagnosticar un càncer de recte; **[15 min.]** portava una temporada sagnant i no li donava importància, i estant en una convivència va empitjorar; va anar a l'hospital i li van veure el càncer. Quan va arribar a casa la dona es va sorprendre de veure'l, ell li va donar la notícia i li va dir que l'havien d'operar. A la seua consulta ell sempre ha evitat la paraula "càncer", prefereix "tumor", "no benigno"... Va resultar molt dur per a la família; d'allí se'n van anar a l'hospital de la Plana a fer la biòpsia. Van tornar a casa i mentre José Jaime tranquil·litzava a una família perquè els havien aprovat una beca va aparèixer el fill que no estava a casa. L'explicació que els donava és que tenia un càncer, però que no passaria res, que tot continuaria igual.

Diu haver tingut sempre clar que esta malaltia havia de ser un "*meravellós regal del cel*". Dissabte següent el van operar. Va eixir bé, però després han hagut moltes complicacions.

A ell allò del carrer li pareixia massa, que no s'ho mereixia, i diu que se'n conformava a que li recallicaren un hortet que tenia ahí a prop [risses]. Alguna gent del poble ho van demanar per escrit formalment, i un dia que va anar a l'Ajuntament, potser per setembre de 2015 -en què anava a signar una subvenció per a la residència-, David García, l'alcalde, li va dir que s'havia aprovat per unanimitat. José Jaime s'emociona (ens conta que en la inauguració del carrer va demanar que quan s'emocionara li aplaudiren, i així es dissimulava), **[20 min.]** com ho va fer aquell dia, però va dir que no ho entenia i que no ho volia. Va demanar tres dies per pensar-s'ho; a casa la família va tindre molta alegria i ell es va decidir a acceptar amb humilitat. Al següent plenari va anar a agrair-ho als partits, i la sorpresa és que tots els regidors de tots els partits havien tingut contacte personal amb ell. Tot i això, continuava tenint reticències sobre el carrer.

Van passar 20 mesos, però en juny de 2017 va acceptar fer un acte d'inauguració, amb la singularitat que en una inauguració normal l'homenatjat no parla, i en canvi ell estava allí xerrant. Als vint mesos es va inaugurar el carrer; diu que és un carrer bonic, extens, amb molts arbres, pràcticament una avinguda. Va ser molt emocionant, després van anar a celebrar-lo amb l'Ajuntament i la família, i més endavant ja amb els amics.

El dia de la inauguració va contar la seua vida com està fent-ho ara: sense cap pudor. Va dir que les tres decisions més importants de la seua vida no les va prendre ell: creu que van ser voluntat directa de Déu.

PRIMERA DECISIÓ: MEDICINA

La primera decisió involuntària va ser estudiar medicina, cosa que va fer per acontentar a son pare. Este va faltar poc després, quan ell estava en segon amb 19 anys, i va pensar deixar-se la carrera i anar-se'n a Dret, però el va frenar sa mare. Era l'any 72, sa mare i sa tia es van fer càrrec de la hisenda familiar, en un món d'homes, i ell hi treballava els caps de setmana, assumint tots els mals de cap que són propis de l'agricultura. Va acabar els estudis als 22 anys i tenia pendent la mili, que aleshores eren 15 mesos. **[25 min.]** En la mili, com estava molt primet, va aconseguir lliurar-se'n. (Com anècdota ens conta que el seu nom ha variat per efecte del seu pes: quan estudiava als salesians, Pepe Ventura, un xic de les Alqueries, l'anomenava "Canito" en compte de "Canós", perquè estava molt prim, com en els tebeos de "Canuto y Canito". Al Col·legi Major Alameda li deien "J.J.", uns li deien "Jota" i altres "Jota-Jota"; el seu amic Ramonet Royo encara li diu "Jotilla". El seu fill també és "Jota Jota", i al netet li diuen "Jota".) Se'n va tornar a principi d'any però no podia matricular-se en Dret fins al curs següent. Volia ser diplomàtic, però per aconseguir-ho el camí més directe era tindre idiomes i Dret. Li va trucar Ramonet Royo per avisar-lo d'un treball i ja no ho ha deixat fins ara. Diu rotundament que mai no li ha agradat la medicina, però d'altra banda, paradoxalment per a la seua vocació de diplomàtic, no li agrada viatjar. Conta com anècdota que quan anava a veure al seu fill, estudiant en València, proposava fer nit a Sagunt [risses]. Per anar al monestir de Poblet van fer nit a Sant Carles de la Ràpita [més risses]. Va exercir la medicina perquè ha tingut moltes compensacions: especialment per part dels malalts, la satisfacció d'ajudar a la gent. Diu que quan estem malalts som molt agraits. Ara que ell bàsicament és un malalt, quan li fan alguna cosa metges, infermeres, auxiliars, dones de la neteja, etc., ho agraeix molt. Ara que ha estat mes i mig ingressat a la Fe, les mostres d'agraïment són constants. De manera que la gent es bolcava amb agraiments, i totes les setmanes se'n tornava a casa amb quatre o cinc regals de pacients, amb la satisfacció de saber que estava fent les coses bé. Els últims nadals en què va estar actiu va comptar els regals que li van dur a casa, i en foren 51 en vint dies. Entre els regals que li feien en hi ha alguns de milers d'euros, però els que més recorda

són un cactus d'uns 60 cèntims d'una xica de Borriol **[30 min.]** i uns poemes d'una dona que viu a Betxí i que no tenia altra cosa, que li telefona cada quinze dies per preguntar-li com està i que va començar a resar per ell, per primera vegada en la vida. Una dona que ha tingut una vida difícil i que ara va a resar tots els dies per ell.

José Jaime va estar en quiròfan deu anys, amb un treball que li provocava patiments. Als deu anys va tindre un dolor precordial, li van fer un "electro" i van veure que tenia un infart; tenia trenta y pocs anys. Aleshores treballaven en la Gran Via, el van dur al General (que era l'únic que tenia UCI) i ell va tindre clar que s'havia acabat la seua vida mèdica. Va parlar amb el seu cap, Ricardo Corell, i li va anunciar que era el seu últim dia. En aquell moment tenia moltes altres ocupacions, com ens ha contat més amunt. Li van proposar que fóra consultor, que no entrara a quiròfan. Això millorava un poc la situació però ell continuava estant desagust. Finalment, diu que els últims cinc o sis anys per fi ha gaudit la medicina. Va coincidir que el seu fill va acabar la carrera i es va dedicar a l'agricultura, i que va arribar una normativa amb què havia de treballar 40 hores en compte de 24. Diu que ho gaudia perquè **se** sentia útil, era un treball molt gratificant, feia el bé i els paguen molt bé. Ell volia seguir però la malaltia es va interposar.

SEGONA DECISIÓ: *OPUS DEI*

La segona decisió és que és supernumerari de l'Opus Dei, una altra cosa que mai s'havia pensat. Quan va acabar als salesians de Borriana va anar amb els pares a buscar un col·legi major a València. Anaven buscant el d'una certa ordre, es van enganyar i van fer cap a un col·legi major de l'Opus Dei. Ell no volia entrar en eixe, per tot el que havia sentit sobre ells, però una vegada dins ja no en va voler veure cap altre. Tot i les seues reserves inicials, als tres anys es va fer de l'*Obra*. Així ha seguit, i l'Opus Dei ha estat determinant en la seua vida. Diu que l'Opus Dei li ha ensenyat a resar, i això l'ha dut a ser amic de Déu. **[35 min.]** Conta que resa molt, que eixe mateix matí ha fet mitja hora d'oració, ha anat a missa, ha aprofitat per a confessar-se (cosa que fa totes les setmanes) i un capellà li ha donat la unció dels malalts, per si de cas, amb la seua dona present. S'han emocionat i diu que està preparat per al que puga vindre. Conta que seguirà resant quan ens n'anem, que al llarg del dia llegirà les escriptures, resarà el rosari, farà un examen de consciència abans de gitar-se (amb tres preguntes: què ha fet bé, què ha fet mal, què podria fer millor) i resarà tres Avemaries. Diu que això sustenta la seua vida, el que li ha donat forces per a tindre una vida tan activa. Creu que ha sigut una vida plena, productiva, i no té por a la vida ni a la mort. L'Opus Dei és una institució cristina entre altres, a ell li va ajudar a veure darrere de cada persona a un fill de Déu.

Recorda una convivència, cap a l'estiu de 1971, als 18 anys, al col·legi de Sant Andreu de Llavaneres, on anava de director Alejandro Llano [Alejandro Llano Cifuentes, 1943], catedràtic de Metafísica, rector de la Universitat de Navarra, que va estudiar a Kant en alemany i és un gran i reconegut intel·lectual. Diu que li va fer una pregunta *xorra* que ara no li faria: "Alejandro, tú que sabes tanto, que has leído tanto, ¿qué es el hombre?". Aquell li va contestar: "El hombre es una mierda pinchada en un palo. Però con la dignidad de un hijo de Dios". José Jaime diu que no ha oblidat aquella definició, que sent fills de Déu tot canvia: no hi ha ideologies, no hi ha situació econòmica... Tots iguals, fills de Déu. Diu que sempre ha vist darrere de cada persona un fill de Déu: ric, pobre, blanc, groc, savi... criminal... Conta haver estat amb criminals confessos, per exemple amb un membre de la màfia russa a la presó d'Albocàsser, amb nombrosos assassinats en el seu historial.

Tornant a la medicina, cada vegada que anava a l'hospital resava pels malalts que anava a tractar. Anava a l'oratori abans i quan se n'anava. Al despatx compartit tenia una imatge de la Mare de Déu dels Desemparats que tots els companys li van respectar sempre. Agraeix als seus companys eixa delicadesa amb ell. Resava també abans de donar una mala notícia. **[40 min.]** Conta l'anècdota d'un home que, en dir-li que la dona tenia un càncer de mama, va començar a maleir. Quan es va tranquil·litzar li va dir que tinguera esperança, que anaven a tractar-la, etc. Quan se n'anaven li va eixir dir-li que en compte de maleir hauria de pregar, i aquell es va posar fet una fúria. Al tornar a la següent visita es va disculpar i li va dir que des d'aleshores cada dia resava a la Mare de Déu de Guadalupe. Van fer molta amistat, i aquell home ara prega per ell a més de per la dona.

Eixa vida interior ha informat la seua vida. Per mig de l'Opus Dei com podria haver sigut per mig d'una altra institució o per mig de la parròquia. El lema de l'Opus Dei és "*Santificar el treball, santificar-se en el treball i santificar als demés amb el treball*", i això és el que ell ha intentat. Sap que hi ha cents de persones de molts pobles resant per ell, i tota eixa oració es canalitza i li ha donat pau ens els últims anys, que han sigut bastant pesats.

TERCERA DECISIÓ: MATRIMONI AMB GRISELDA CONESA BAUSET

La tercera decisió que tampoc no estava prevista era casar-se amb la seua dona, amb Griselda. La considera un regal del cel, diu que és meravellosa i que tenen una relació extraordinària, que fa vint o vint-i-cinc anys que no tenen un mal moment. José Jaime ha estat mes i mig ingressat en l'hospital i ella ha estat amb ell tot el temps, nit i dia. Conta que quan era jovenet, a les festes de Sant Xotxim, sopant a ca Antonio el Dimoni, **[45 min.]** o sopant a ca Fernando Tena, en l'ambient dels bous, veia que els amics anaven casant-se i se n'anaven a viure als pobles d'on eren les seues dones. Ell no volia eixir de Nules, així que descartava qualsevol dona de fora. A la fi la dona ha sigut de Castelló, i han viscut allí una desena d'anys, fins que va morir sa tia, sa mare es va quedar sola i van vindre a viure amb ella, fa uns 23 anys.

Diu que han patit molt junts: quan el van operar a principis d'any, un dimarts de gener, es va complicar el seu estat i en diumenge estava molt malament; va demanar un TAC i a l'hora ja estava en quiròfan: se li havia perforat l'intestí transvers. La primera intervenció va començar de matí i va durar fins a les set i mitja de la vesprada. Abans de l'operació es va preparar amb un capellà, a qui va demanar una missa divertida, com a celebració. A la làpida volia que li posaren el "dies natalis", és a dir, considerant la mort com a naixement a la vida vertadera. Es va despedir de la dona, que plorava però estava serena. Diu que era un moment magnífic per a morir, que estava preparat espiritualment, que anava a veure a Déu i a la Mare de Déu, que Griselda es podria dedicar a resar, als fills i als nets. Que la vida és curta i que es vorien en poc de temps. Va trucar als fills, dient-los que no corregeren que no arribaven, perquè ja estava entrant en quiròfan. El van adormir mentre ell pensava que allò era *el corredor de la muerte* i que ja no despertaria. Al *corredor de la mort* demanen una última voluntat, de vegades hamburgueses amb formatge i ketchup i una cervesa, però no era el seu cas: **[50 min.]** ell s'imaginava veient un partit del Vila-real, fumant-se un puro gros i bevent-se una copa [risses]. Quan li van diagnosticar el càncer, el seu fill li va publicar una foto fumant-se un gran puro; Paco Sorribes li va dir que no calia que el puro fóra tan gran, però per aguantar-lo durant hora i mitja de partit havia de ser aixina. De qualsevol manera, va voler saber com havia quedat el Vila-real, i es va adonar de quina *xorrada* acabava de pensar. Se n'anava amb un somriure.

Va despertar a la UCI, on estaven la dona i els fills, i ella li va dir: “Ens tornem a vore”. Els va demanar que donaren gràcies a Déu, que després se n’anaren a l’oratori i ho tornaren a fer, però la veritat és que ja s’havia despedit i se sentia un poc decebut.

EL DOLOR

En el moment de l’entrevista no sap què passarà amb la nova operació: se sent bastant limitat, té dolor continu des de fa tres anys, de nit i de dia; ha d’anar al bany, abans per *popó* i ara per *pipí*, cada hora, almenys 15 vegades diàries durant els darrers tres anys, amb la qual cosa la vida està bastant limitada... Però diu que el patiment forma part de la vida. Ens conta que va tindre un net fa quinze dies, i que és una alegria però també és un dolor. Tenien una neta, Candela, i ara que ha arribat el germanet està patint, i pateixen els pares al veure-la patir a ella. Pensa que la creu forma part de la vida, que el patiment no s’entén i que això pot ser el gran enemic de Déu. Però diu que té una explicació, que Déu ens va donar exemples així, començant per la vida de la Mare de Déu i la de Jesucrist, tant en el moment de la creu com al llarg de la seua vida. Diu que el patiment s’ha de veure com un regal de Déu, que on més està Déu és en la creu i que el patiment ens du a ell. Cita una frase de Paul Claudel [1868-1955] que diu: “No he venido a quitar el sufrimiento, no he venido ni siquiera a explicarlo, he venido a llenarlo con mi presencia”. Diu que la creu es pot omplir amb la presència de Déu, i que així tot és més suportable. **[55 min.]** En el seu cas té la gran sort de tindre centenars de persones resant per ell i per la seua família. I que este dolor de tant de temps l’estan portant amb alegria i amb pau, fins al punt que de vegades pareixen una família de “desubstanciats”. Que és una gràcia de Déu i que no té explicació. Diu que creu però que no sap en què creu, que espera però no sap què espera, que sap què és l’amor perquè té la gran sort de ser estimat per molta gent, per la família però també per gent que no coneix; també ha procurat donar amor, però no sap què és l’amor de Déu.

José Jaime no vol ser exemple de res, diu que només ha intentat fer el que devia, que ho ha aconseguit en part i que li haguera agradat fer més coses, que ha sigut un instrument en les mans de Déu.

Conta per acabar que la unció dels malalts és una cerimònia molt bonica, que les oracions són precioses i que quan estàs en un moment sentimental encara es viuen més. La dona li ha dit: “Si et mors despús demà te n’aniràs al cel”, i ell li ha contestat que no. Que queda molt per reparar...

Com es pot imaginar la lectora o lector, l’entrevista a José Jaime Canós ha tingut una intensitat i una emotivitat especial. Ens hem seguit interessant sincerament per la seua salut, i no podem més que desitjar-li el millor, i per molt anys, per a ell i per a la seua família. I agrair-li, com totes les nuleres i nulers, el molt de bé que ha fet des de la seua professió i des de les moltes iniciatives solidàries en què ha estat immers.